

**ZÁZNAM NÁVŠTĚVY PORADNÍHO VÝBORU PRO RÁMCOVOU ÚMLUVU O OCHRANĚ
NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN**

1. DEN (29. LISTOPADU 2004, PONDĚLÍ)

8:00 - 8:45 hod. - Setkání delegace Poradního výboru s Annou Šabatovou, zástupkyní Veřejného ochránce práv, v hotelu Novotel; za sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny přítomen Andrej Sulitka.

Předmětem jednání byly otázky postavení Romů v ČR, zejména problematika sterilizace romských žen. Anna Šabatová podala členům Poradního výboru podrobnou informaci o probíhajícím šetření ve věci sterilizace romských žen. Zdůraznila, že již v dokumentu Charta 77 se poukazuje na problém sterilizace a úsilí státu regulovat porodnost romských žen. Do roku 1989 se postupy řídily samostatně v působnosti republikových ministerstev zdravotnictví a práce a sociálních věcí, zvláště na Slovensku a v České republice. Účinnost vyhlášek byla bezprostředně po listopadu 1989 zrušena.

Kancelář Veřejného ochránce práv registruje v současnosti několik podnětů k prošetření nucené sterilizace. Šetření probíhá pod vedením zástupkyně Veřejného ochránce práv. Na základě srovnávání poznatků ze Slovenska, Švédska a Švýcarska se nyní provádí důkladné šetření sterilizace romských žen v České republice. V první fázi se zaměřují na poznatky Ministerstva zdravotnictví, zvláště údajů z nemocnic, a Ministerstva práce a sociálních věcí. vzhledem k aplikaci vyhlášek, které umožňovaly vyplácení sociálních dávek za provedený úkon. Po ukončení šetření budou poznatky bezprostředně poskytnuty Poradnímu výboru.

9:00 - 12:30 – schůze členů bývalé Rady vlády pro národnostní menšiny
Hrzánský palác (Loretánská 9, Praha-Hradčany)

Přítomni za delegaci Poradního výboru:

Lidija BASTA FLEINER (Srbsko&Černá Hora)
Arze AGHDASI-SISAN (Ázerbajdžán)
Ahmed ŽILIĆ (Bosna&Hercegovina)
Artemiza – Tatiana CHISCA (sekretariát Rámcové úmluvy, Rada Evropy)

Přítomní zástupci národnostních menšin:

bulharská:	Silvio BAIROV, Ivan BELKOV
chorvatská:	Herwig SITEK
maďarská:	Magdaléna ŠMEJKALOVÁ
německá:	Irene KUNCOVÁ, Richard ŠULKO, Erich LEDERER
polská:	Michal CHRZĄSTOWSKI, Josef SZYMECZEK, Władysław ADAMIEC
ruská:	Alexej N. KELIN, Naděžda SVATOŇOVÁ, Igor ZOLOTAREV, DOBUŠEVA
řecká:	Vangelis LIOLIOS, Aristid FRANC, Trifon MORAS
slovenská:	Peter LIPTÁK, Helena NOSKOVÁ, Štefan MEDZIHORSKÝ, Vladimír SKALSKÝ
srbská:	Branislava KUBEŠOVÁ
ukrajinská:	Bohdan RAJČINEC
romská:	Ladislav BÍLÝ, Cyril KOKY
rusínská:	Natalije IVANICOVÁ, Agáta PILÁTOVÁ
židovská:	Tomáš KRAUS

Přítomní zástupci státní sféry:

Ivo HARTMANN - náměstek místopředsedy vlády a ministra spravedlnosti

Svatopluk KARÁSEK	- vládní zmocněnec pro lidská práva
Czeslaw WALEK	- tajemník Rady vlády pro záležitosti romské komunity
Jan MÁLEK	- ministerstvo financí
Jaroslav MÜLLNER	- ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Roman POLÁŠEK	- ministerstvo spravedlnosti
Věra JERÁBKOVÁ, Petra ŠKOPOVÁ	- ministerstvo zahraničních věcí
Pavel ZÁŘECKÝ	- ministerstvo vnitra
Václav APPL	- ministerstvo kultury
Věra TOMKOVÁ	- ministerstvo práce a sociálních věcí
Andrej SULITKA	- vedoucí sekretariátu Rady
Milan POSPÍŠIL	- tajemník Rady
Martina JIRASOVÁ	- pracovnice sekretariátu Rady
Helena PICHOVÁ	- stážistka v sekretariátu Rady

Rámcová úmluva

(zástupce Poradního výboru Rámcové úmluvy, Lidija BASTA FLEINER)

Lidija BASTA FLEINER stručně představila členy Poradního výboru a ujasnila cíl návštěvy výboru. Poradní výbor Rady Evropy je složený z 18 členů, kteří jsou nezávislí experti Rady Evropy, nereprezentující zemi svého původu. Rámcovou úmluvu o ochraně národnostních menšin ratifikovalo 36 států a poté probíhají pravidelně v pětiletých cyklech monitorovací návštěvy. V České republice již proběhl první cyklus v roce 2001. Během jednání by měla vzniknout diskuze mezi členy Poradního výboru, představiteli národnostních menšin a zástupci veřejné správy o pokroku v realizaci zásad stanovených Rámcovou úmluvou.

Implementace zásad stanovených Rámcovou úmluvou v ČR

(Ivo Hartmann, náměstek místopředsedy vlády a ministra spravedlnosti)

Ivo HARTMANN se ve svém projevu soustředil zejména na legislativní změny během uplynulého pětiletého období, zmínil zejména změnu školského zákona, reformu státní správy, změnu zákona o správním řízení, zákon o matrikách, jménu a příjmení umožňující užívání jména a příjmení v nepřechýlené formě a blízke přijetí antidiskriminační zákon.

Postup při zpracování 2. periodické zprávy

(Andrej Sulitka, vedoucí sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny)

Andrej SULITKA zdůraznil, že zpracování Druhé periodické zprávy o plnění zásad stanovených Rámcovou úmluvou se uskutečnilo ve spolupráci se zástupci národnostních menšin. Zpráva byla postoupena do řádného připomínkového řízení, ve kterém měly zástupci národnostních menšin příležitost upozornit na případné nedostatky či nesouhlas. Zpráva byla zaslána v termínech určených Radou Evropy. Připomenut byl též seminář v Kolodějích, jež se uskutečnil na základě iniciativy Poradního výboru pro Rámcovou úmluvu v prosinci 2003.

Příprava ratifikace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

(Martina Jirasová, zástupce sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny)

Martina JIRASOVÁ stručně představila Chartu a poté poukázala na podmínky její ratifikace v České republice. Charta zavazuje státy v tom, aby přijaly opatření ve prospěch užívání menšinových jazyků ve veřejném životě, v oblasti vzdělávání, justice, administrativy a veřejných služeb, médií, kulturních činností a zařízení, v sociálním a ekonomickém životě. Usnesením č. 1029 ze dne 16. září 2000 vláda ČR vyslovila souhlas s podpisem Charty s výhradou ratifikace. Ratifikační proces byl z české strany pozdržen, a to z důvodu nepřipravenosti legislativního prostředí. Během uplynulých čtyř let však z legislativního hlediska došlo k významnému posunu, otázka ratifikace Charty se tedy v současnosti stává

jednou z priorit Rady. Ve spolupráci s MZV, v jehož gesci je příprava ratifikace, bude usilovat o to, aby byl ratifikační proces ukončen do konce roku 2005. V brzké době bude zřízena meziresortní pracovní skupina, pro přípravu ratifikace Charty.

K aktuálním otázkám romské komunity

(Czesław Walek, vedoucí kanceláře Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity)

Czesław WALEK se zaměřil na představení státní politiky vůči příslušníkům romské komunity a podmínky její efektivní realizace. Státní politika vzhledem k romské komunitě je představena v Konceptu romské integrace, jejíž plnou realizaci znemožňují tři překážky. První překážkou je neexistence silné organizace na národní úrovni, jež by participovala na rozdělování prostředků z EU, koordinovala sociální intervenci a aktivity romských sdružení na regionálních úrovních. K realizaci této agentury již byla vypracována studie, ale chybí politický konsensus o nutnosti této instituce. Druhou významnou překážkou je nedostatek validních informací o situaci romské komunity v ČR. Díky financím z Evropského sociálního fondu bude možné uskutečnit kompletní sociologický výzkum v sociálně vyloučených romských komunitách (míra nezaměstnanosti, vzdělání, podmínky bydlení atd). Tento výzkum by měl být základem k dalším výzkumům, jež by probíhaly od roku 2006 po sedm let. Třetí překážkou zůstává nejistota, zda romská komunita bude přímým beneficentem evropských strukturálních fondů. V rámci dotační politiky distribuoval stát v roce 2003 přes 100 miliónů Kč na program terénní sociální práce a na program dotací poskytovaných v rámci nestátních neziskových organizací. Vláda by měla dát obcím jasný signál k politice integrace romských příslušníků a podporovat síť samospráv, kde pracují romští koordinátoři. Czesław WALEK dále zdůraznil zavedení sociálně zdravotního pracovníka a systém stipendií pro vysokoškolské studenty. Současná koncepce romské integrace od roku 2003 je revidována, nová koncepce bude vládě předložena v únoru 2005. Pro maximální efektivnost této koncepce Czesław WALEK považuje za nejdůležitější existenci institucionální zabezpečení, kvalitních informací a politickou podporu.

Diskuse

Během diskuze opakovaně vyvstaly požadavky ukrajinské, ruské a rusínské menšiny o legalizaci pracovních pobytů. Polská menšina by si přála školství zřizované přímo státem, a ne na obecní úrovni, dále upozornila na těžkosti soudního řízení a vymahatelnosti práv vzhledem k transkripci příjmení. Herwig SITEK z chorvatské menšiny zdůraznil nerovnoprávné postavení chorvatské menšiny, nemožnost soudního řízení k vrácení majetku chorvatské menšině a indiferenci státu k petici zaslané touto menšinou. Ruská menšina zpochybnila ústy Alexeje KELINA koncepci multikulturní společnosti, která by měla být omezena a příslušníci různých kultur by měli přijmout některé hodnoty země, kde žijí. Zástupci romské menšiny uvedli, že integrace Romů do společnosti je vládou dostatečně podporována (školství, kultura, pedagogičtí asistenti, krajští koordinátoři), ale chybí dosah na obecní úroveň. Uvítali by proto zřízení Agentury, která by umožnila řešit problémy na lokální úrovni a ve spolupráci se samosprávami. Některé menšiny, např. řecká a ruská si stěžovaly na přístup médií a neexistenci novinářské etiky. Slovenská menšina byla nespokojena s výší dotací kulturních aktivit. Srbská menšina upozornila na problém nedostatečné znalosti českého jazyka vně této menšiny. Tomáš KRAUS z Židovské obce zdůraznil harmonické soužití židovské komunity s českou společností, ale zdůraznil antisemitismus v širších souvislostech, zejména co se týká výrazů nenávisti na internetových stránkách.

Během diskuze vyvstala též otázka změny zákona týkajícího se církví, definice národnostní menšiny, reformy státní správy a romské diskriminace. Pavel ZÁŘECKÝ odpověděl v této souvislosti na relativně nedávnou decentralizaci, která dává více pravomocí lokálním orgánům a jež vyžaduje, aby si všechny zainteresované strany zvykly na novou spolupráci.

14:00 - 18:00 – setkání se zástupci organizací národnostních menšin
14:30 – 15:30 bulharská, řecká a srbská menšina
15:30 – 16:30 německá, chorvatská a maďarská menšina
16:30 – 17:30 polská romská a ruská menšina
17:00 – 18:00 slovenská menšina

Zástupci menšin se setkali s členy Poradního výboru a huit clos.

V tomto bloku programu se setkání s členy PV z vlastní vůle nezúčastnili zástupci ukrajinské a rusínské menšiny.

2. DEN (30. LISTOPADU 2004, ÚTERÝ)

Hotel Jalta, Václavské náměstí 45, Praha 1

Delegace Poradního výboru:

Lidija BASTA FLEINER (Srbsko&Černá Hora)

Arze AGHDASI-SISAN (Ázerbajdžán)

Ahmed ŽILIĆ (Bosna&Hercegovina)

Artemiza – Tatiana CHISCA (sekretariát Rámcové úmluvy, Rada Evropy)

Zástupci státní správy:

Václav HENYCH – Ministerstvo vnitra

Karel TOMEK – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Václav APPL – Ministerstvo kultury

Petra ŠKOPOVÁ – Ministerstvo zahraničních věcí

Pavel BŘEZOVSKÝ – Ministerstvo zdravotnictví

Věra TOMKOVÁ – Ministerstvo práce a sociálních věcí

Stanislav DRÁPAL – Český statistický úřad

Andrej SULITKA – Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny

Milan POSPÍŠIL – tajemník Rady

Martina JIRASOVÁ – pracovnice sekretariátu Rady

Helena PICHOVÁ – stážistka v sekretariátu Rady

Zástupci státní správy v úvodu představili oblast menšinové politiky, které se dotýká práce jejich resortu.

Ministerstvo vnitra:

Václav HENYCH představil zákon č. 500/2004 Sb., správní řád a uvedl, že v současnosti probíhá intenzivní školení úředníků, proto aby mohl být zákon bez problémů uveden do praxe. Jeho účinnost je stanovena od 1.1. 2005. Poukázal na § 16 tohoto zákona, který stanoví, že příslušníci národnostní menšiny mohou vést jednání a podávat podání na úřadech v menšinovém jazyce, náhrady spojené s tlumočením a překladem hradí stát.

Dále poukázal na velký pokrok v přístupu matričních úřadů k používání jména a příjmení a jeho transkripce v menšinovém jazyce. V praxi se objevují ojedinělé stížnosti, které jsou řešeny.

Pro usnadnění komunikace policistů s příslušníky národnostních menšin jsou zaváděny programy proškolení policistů.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy:

Koncepce vzdělávání národnostních menšin se opírá o tři základní oblasti:

- a) Legislativní, v rámci které byl schválen nový školský zákon a zákony související, konkrétně zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším

odborném a jiném vzdělávání; zákon 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona a zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. V tuto chvíli probíhá úprava podzákonných norem a vyhlášek, tak, aby byly v součinnosti se zákonem, který nabývá účinnosti od 1.1. 2005.

- b) Rámcový základ programu pro vzdělávání v rámci povinné školní docházky. Přičemž platí, že nárok na vzdělání má každé dítě pod jurisdikcí ČR, bez ohledu na to, zda patří k menšině, je cizincem apod.
- c) Státní dotační politika, ve které jsou v rámci školství významné zvláště tři programy:
 - Program vzdělávání menšin – 20 mil. Kč ročně,
 - Program integrace Romů – 15 mil. Kč ročně,
 - Program podpory romských žáků – 10 mil. Kč ročně.

V rámci dotační politiky je dále počítáno s rozšířením dotačních programů s využitím strukturálních fondů EU. Byl otevřen nový grantový program pro integraci Romů a jiných znevýhodněných skupin.

Ministerstvo kultury

Základním dokumentem je tzv. Kulturní politika (schválená usnesením vlády č. 40/2001).

Dotační programy MK jsou tyto:

- výborové dotační řízení na podporu kulturních aktivit menšin,
- integrace příslušníků romské komunity, program na podporu integrace cizinců,
- podpora vydávání periodických časopisů.

Nařízení vlády č. 98/2002 Sb., mimo jiní stanoví, že podporu získávají občanská sdružení, která svou činnost provozují nejméně 1 rok.

Žádosti o granty jsou stále početnější, na rok 2005 přibyla menšina srbská a projekt Židovského muzea.

Ministerstvo zahraničních věcí

Role MZV není na domácí scéně příliš významná. Svůj význam má při podepisování mezinárodních smluv, jakou je Rámcová úmluva a Charta jazyků. V současnosti je MZV zapojeno do přípravy ratifikace Charty, které je gestorem.

Ministerstvo zdravotnictví

Ministerstva se na poli menšinové politiky týká zejména případ nedávného obvinění ČR ze sterilizace romských žen bez jejich vědomého souhlasu. Případem se nyní zabývá ombudsman. Všechny ženy, které podaly oznámení podepsaly tzv. informovaný souhlas, je ovšem možné, že si nebyly vědomy důsledků. MZ připravuje seminář o informovaném zákroku, kde se bude na mezíresortní úrovni řešit problematika dostatečné informovanosti žen. Je navrhováno zavedení funkce tzv. zdravotně-sociálního pracovníka, který nebude ve strukturách státu, ale v NNO a jednotlivých regionech. Jeho úkolem bude informovat menšiny, nejen romskou, o zdravotních výkonech a jejich dopadech.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Z dotačních programů MPSV, zejména sociálních služeb, jsou menšiny podporovány (21 mil. - Romská), (8 mil. ostatní menšiny společně). Předpokládá se úprava zákona o sociálních službách, ve kterém by měla být zohledněna terénní sociální práce. Ministerstvo v této věci úzce spolupracuje se sekretariátem Rady pro romské záležitosti. Dále je připravován návrh

materiálu na zřízení subjektu, který by nadresortně řešil problematiku romské menšiny. Ve spolupráci s NNO je připravován projekt pro zdravotně-sociální asistenty.

Jak je menšinová politika zabezpečena na mezinárodní úrovni? (otázka na zástupce MZV)

Andrej SULITKA odpověděl v tom smyslu, že Česká republika uzavřela řadu bilaterálních smluv, např. s Německem, Slovenskem, Polskem, Rakouskem, Chorvatskem a Ruskem, ve kterých je na otázky menšin pamatováno.

Jak jsou menšiny informovány o přijatých zákonech? Někteří zástupci menšin uváděli, že neví o tom, jakých práv mohou využít.

Andrej SULITKA uvedl, že sekretariát Rady podává informace prostřednictvím zástupců v Radě, kterým pravidelně rozesílá Zprávy o situaci národnostních menšin v ČR, kde jsou vždy shrnuta legislativní opatření za příslušný rok. Zástupci v Radě mají navíc právo připomínkovat nové zákony, které se jich týkají. Pro širokou veřejnost jsou informace pravidelně publikovány na internetové stránce Rady.

Jaký byl důvod pro rozhodnutí ústavního soudu v nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 4/2003 Sb. Jaký je konkrétní dopadu tohoto zákona na příslušníky menšin?

Jiří HASMAN uvedl, že důvodem bylo ztížení naplnění Ústavy při dodržení některých ustanovení zákona o církvích. Konkrétně šlo o úpravu sankce za nedodání výroční zprávy o práci církve. Při nedodání této zprávy mohl stát církvi odejmout určitá práva, např. právo provozovat církevní školu. Nařízení nezasáhlo svobodu vyznání, ani podstatu zákona o církvích a církevních spol.

Zástupci také často zmiňovali stížnost na výši dotací, které jsou menšinám státem poskytovány. Jak vidí tuto situaci zástupci státu?

Zástupci menšin mají prostřednictvím Výboru pro dotační politiku jistý vliv na výši dotací. Konečné rozhodnutí je však samozřejmě na Parlamentu, který schvaluje zákon o státním rozpočtu. Je pravda, že se stále zvyšuje množství podaných žádostí a žadatelů. Bylo by však dobré, kdyby menšinové organizace nehledaly finanční zdroje pouze u státu, ale také u krajů a ve strukturálních fondech. MŠMT často nerozdělí celou částku vyhrazenou na granty, protože projekty nejsou napsány kvalitně. Přestože jsou vypisovány školení na správné vyplnění formulářů, je o ně ze strany menšin velmi malý zájem. Zástupci menšin také mohou ovlivnit výši dotací přidělených jednotlivými ministerstvy na menšinové projekty, protože jsou prostřednictvím členy výběrových komisí.

Decentralizace státní moci a její přenesení na samosprávu není jednoduchý proces. Jaká opatření byla přijata pro to, aby byla dotační politika resortů předána na regiony?

Problémem je, že stát nemůže samosprávám přikázat, jak má postupovat. V roce 2001 přijala vláda usnesení, v němž doporučila krajům, jak mají postupovat vůči NNO, i menšinovým. To je jediný nástroj, vláda může pouze doporučit. 1/3 regionální samosprávy se zachovala osvědčeně – máme příklady, kdy dotační politika v regionech funguje.

Jaké jsou nároky menšin na menšinové vzdělávání?

Karel TOMEK detailně rozebral § 14 nového školského zákona. Představení rámcových vzdělávacích programů, průřezových témat, která by se měla prolínat více předměty (multikulturní výchova apod.). V rámci projektu PHARE jsou školeni učitelé, aby byli schopni tyto průřezová témata při výuce uplatnit. Možnost škol zvolit předměty vyučované v menšinovém jazyce.

V případě romských žáků byl zaveden systém přípravných tříd. Dále poslední ročník mateřských škol je dle zákona bezplatný, což by mělo motivovat romské rodiče, aby své děti do školek posílali, a ty si tam zvykli na školní režim. Nový zákon také ruší dosavadní zvláštní školy. Všechny děti budou vzdělávány prostřednictvím rámcových programů, pouze děti se zvláštními potřebami budou vzdělávány v tzv. speciálních školách.

Je chápáno správně nařízení zákona, že menšinové školy jsou zřizovány pouze v obcích, kde je více jak 10 % obyvatel hlásících se k menšině a mají zřízen výbor pro národnostní menšiny? Polská menšina si na toto omezení stěžovala.

Karel TOMEK potvrdil tento výklad.

Slovenská menšina uvádí, že je malý zájem o prezentaci slovenských dějin ve školních učebnicích, ačkoliv byla přichystána kniha prezentující slovenskou historii, česká strana ji ignoruje.

Polská menšina také kritizovala podmínku pro dvojjazyčné názvy v obcích, která je stanovena zákonem. Právo na tyto názvy by mělo vycházet automaticky ze splnění podmínky 10 % jiné národnostní menšiny.

Jaká je situace výborů pro národnostní menšiny a používání jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny?

Václav HENYCH uvedl několik příkladů, kdy je těžké v obcích dosáhnout toho, aby byl zřízen výbor pro národnostní menšiny. Důvodem často bývá nízký počet obyvatel obce (80-120 obyvatel), kdy už jediný obyvatel, hlásící se k menšině, způsobí naplnění 10 % hranice. V otázce používání příjmení se situace výrazně zlepšila po nedávné novelizaci zákona o matrikách. Existují ojedinělé případy, které se řeší. Dále mluvil o postavení azylantů, ČR je podle něj spíše otevřená (srovnání Kanada, VB) Nejvíce udělených občanství je ze zemí bývalé SSSR (stovky) a Jugoslávie (desítky).

Jaký je výklad statistických výsledků v souvislosti s menšinami a jaké je procentuální zastoupení menšin ve státní správě na různých úrovních?

Stanislav DRÁPAL popsal proces přípravy sčítání lidu a jeho sladění s evropskými standardy. Přestože čísla neodpovídají realitě, objektivně zachycují volbu, kterou ten který občan při vyplňování dotazníku zvolil. V případě romské menšiny, u které je podle odhadů rozdíl největší, není žádné objektivní měřítko, které by mohlo daný počet „správně“ uvést, protože přihlášení se k jiné než české národnosti je na svobodné volbě každého dotázaného.

Andrej SULITKA vysvětlil členům výboru, že data o procentuálním zastoupení menšin ve státní správě není možné získat. Přihlášení se k národnostní menšině patří mezi chráněné osobní údaje, které nejsou v žádných oficiálních dokladech uváděny. Údaj byl využit pouze při sčítání lidu, sčítací archy byly skartovány.

ODPOLEDNÍ SETKÁNÍ – PARLAMENT ČR

15:00 - 16:00 – setkání se zástupci Senátu PČR (Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice Senátu P ČR, Jičínský salonek)

Přítomni:

Zdeněk BÁRTA – senátor

Marta HUBOVÁ – tajemnice výboru

Lidija BASTA FLEINER (Srbsko&Černá Hora) – Mluvčí Poradního výboru (PV)

Arze AGHDASI-SISAN (Ázerbajdžán) – Poradní výbor (PV)

Senátor BÁRTA pojmenoval dva problémy, o nichž se chce zmínit. Jde o postavení romské komunity (1) a řešení poválečných křivd spáchaných na občanech tehdejšího Československa, příslušnících národnostních menšin (2).

Ad (1)

Upozornil kromě jiného na etický rozměr tohoto problému. Česká společnost je přes padesát let (po odsunu Němců) homogenní, a vlivem reality po převratu v roce 1948 uzavřená a xenofobní. Odlišnost Romů má své dlouhodobé historické konotace a v minulém režimu došlo k devastující asimilaci komunity. Ke zhoršení situace přispívá fakt, že nezaměstnaností byli po listopadu '89 postiženi právě ve velké míře Romové a úřady se k nim chovaly bez pochopení a velkorysosti. Navíc de facto k pauperizaci Romů dochází i jejich uplácením státem prostřednictvím sociálních dávek, přičemž např. různé alternativní přístupy jejich vyplácení se nevyužívají. Situaci by napomohlo jistě alespoň zčásti přijetí antidiskriminačního zákona (vládní návrh schválen dne 1. prosince tr.), nicméně sebedokonalejší zákony – byť mohou přispět ke zlepšení sebevědomí Romů – nezmění mentalitu obyvatelstva. Senátor popisoval tzv. nulovou toleranci některých samospráv (v tomto případě města Slaný), tj. přístup k neplatičům nájemného a dalších poplatků.

Na otázky PV týkající se **vládní koncepce integrace romské komunity**, kterou někteří romští zástupci hodnotí jako „pěkná slova jen na papíře“, potvrdil nutnost dostatečné politické vůle. Na **roli médií pro vytváření veřejné atmosféry** upozornil na skutečnost, že inzerenti masových médií si nepřejí pozitivní a tudíž „nezajímavé“ informace. Zmínil škodlivost populismu při vytváření veřejného mínění. Ta média, která působí v této věci příznivě, jsou spíše „menšinová“, tj. nejsou předmětem masového zájmu. Na otázku **postavení funkcí vládního zmocněnce pro lidská práva (ZLP) a Veřejného ochránce práv (VOP)**, resp. na skutečnost, že jejich stanoviska nejsou brána příliš vážně (informace ze Zprávy RE o stavu lidských práv v ČR za rok 2003), opět poukázal na mentalitu společnosti a ji přizivující populismus politiků (jako příklad uvedl výrok Václava Klause na adresu funkce Veřejného ochránce práv, kterou označil za „politickou trafikou“). Jako příklad dobré praxe uvedl nový seriál ČT JOSEF A LY, který se dotýká života vietnamské komunity v ČR.

Ad (2)

V této záležitosti senátor BÁRTA poukázal na to, že bez „mužné“ odvahy politiků bude pro tuto společnost složité dostat se dál. Je zajímavé, že v této věci se nápravy nedožadují Maďaři. Lidia BASTA FLEINER poukázala na fakt, který vyšel najevo při slyšení národnostních menšin (1. den), že mladá generace pohlíží na poválečné události rozdílně. Senátor BÁRTA dále uvedl, že někteří Němci (?) se při sčítání lidu přihlásili k moravské či slezské národnosti, k české jim nedovolil stud právě související s poválečnými křivdami.

16:00 - 17:00 – setkání se zástupci Podvýboru pro národnostní menšiny petičního výboru Poslanecké sněmovny P ČR (Sněmovní 1, jednací místnost hospodářského výboru)

Přítomni:

Václav VOTAVA – poslanec, předseda Podvýboru
Vlastimil ANTOLÁK – poslanec

Lidija BASTA FLEINER (Srbsko&Černá Hora) – Mluvčí Poradního výboru (PV)
Arze AGHDASI-SISAN (Ázerbajdžán) – Poradní výbor (PV)
Ahmed ŽILIĆ (Bosna&Hercegovina) – Poradní výbor (PV)
Artemiza – Tatiana CHISCA (Sekretariát Rámcové úmluvy)
Andrej SULITKA – vedoucí sekretariátu Rady
Milan POSPÍŠIL – tajemník Rady

Poslanec VOTAVA informoval o činnosti podvýboru. Na otázku, **proč se Podvýbor nestýká pravidelně s reprezentací národnostních menšin**, reagoval s podivem a dokazoval, že tomu tak není tím, že dne 25. listopadu t.r. proběhla schůze Podvýboru, na níž byla projednávána Zpráva a byli pozváni pracovníci sekretariátu. Kromě toho sám poslanec chodí, jak může, na jednání Rady. Obě nedorozumění, ani další, nebyla dále rozvedena, přestože mluvčí PV patrně dobře rozpoznala realitu.

Na další otázky ohledně **sterilizace romských žen, postavení ZLP a VOP a problému sociálního vyloučení v souvislosti s reformou veřejné správy** odpovídal poslanec ANTOLÁK, a to v duchu „nemáme žádné problémy, ty, které jsou, se zbytečně zveličují“. Pouze nad dikcí školského zákona o podmínkách zřizování národnostních škol projevil názor, že bude zapotřebí jej novelizovat, a tím zjednodušit legislativní prostředí pro rozvoj národnostních menšin.

Obě jednání v Parlamentu dokreslovala věrně postavení a význam obou komor ve věci národnostně menšinové politiky, což PV beze sporu zaznamenal.

3. DEN (1. PROSINCE, STŘEDA)

Návštěva Ostravy (Magistrát města Ostravy, Prokešovo nám. 8, 72930 Ostrava)

Přítomní za delegaci Poradního výboru:

Lidija BASTA FLEINER (Srbsko&Černá Hora)
Arze AGHDASI-SISAN (Ázerbajdžán)
Ahmed ŽILIĆ (Bosna&Hercegovina)
Artemiza – Tatiana CHISCA (sekretariát Rámcové úmluvy, Rada Evropy)

Přítomní zástupci za státní orgány:

Zbyněk PRAŽÁK - náměstek primátora města Ostravy
Plk. Rostislav PAVLIŠKA - ředitel MŘ PČR
Richard VÁŇA - vedoucí oddělení pro výkon služby, ředitelství Městské policie Ostrava

Přítomní zástupci Výboru pro spolupráci s orgány samosprávy:

Rudolf MOLÍNSKI - Moravskoslezský kraj
Bronislav HARATYK - Jablunkov
Evžen KIEDROŇ - Horní Suchá
Tomáš GALLIK - Karviná
Marie MARKOVÁ - Jihomoravský kraj

Dále přítomni:

Marta SVOZILOVÁ - ČT Ostrava

Pracovníci sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny:

Andrej Sulitka - Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny
Milan POSPÍŠIL - tajemník Rady
Martina JIRASOVÁ - pracovnice sekretariátu Rady
Helena PICHOVÁ - stážistka v sekretariátu Rady

13:00 - 15:00 – setkání se zástupci místní samosprávy v Ostravě a zástupci Výboru Rady vlády pro národnostní menšiny pro spolupráci s orgány samosprávy

Zbyněk PRAŽÁK delegaci stručně představil město Ostrava. Z hlediska národnostního složení v Ostravě žije cca 11 000 Slováků, 800 domestikovaných Vietnamců, 950 Poláků, 350 Řeků, 600 Němců, 300 Ukrajinců, 250 Bulharů, 236 Rusů. K romské národnosti se při sčítání lidu v roce 2001 přihlásilo pouze 660 osob, dle vlastních odhadů žije v Ostravě 20 – 40 000 příslušníků romské národnosti. Ze studie o populačním vývoji města vyplývá, že v roce 2020 bude 30 % obyvatel Ostravy v post produktivním věku. Menšiny se v Ostravě scházejí v úzkých kruzích, snaží se zachovat kontinuitu kulturních vztahů, v čemž jim napomáhá také magistrát formou finanční podpory. Problematické je postavení Romů, a to vzhledem k jejich mentalitě: v Ostravě žije 400 olašských Romů, což je velice uzavřená skupina, chybí jim mluvčí, s kterým by magistrát jednal. Magistrát podporuje práci s dětmi od 4 let a jejich vzdělávání. V současné době je 40 romských dětí na střední škole. Vzhledem k 16 % nezaměstnanosti v Ostravě je nezaměstnanost v romské komunitě značně vyšší a dosahuje až 80-90 %, kteří pobírají sociální dávky. Vzhledem k sociální politice státu, chybí romským příslušníkům motivace k práci. V Ostravě existuje komunitní centrum pro podporu a doučování romských dětí a také škola Přemysla Pittra, jejímž zřizovatelem je ostravsko - opavské biskupství (95 % žáků jsou romské děti). Město rozvíjí v rámci projektu OPSTAP ve spolupráci s holandskou organizací (Steps for Roma mothers) program zaměřený na romské matky, které chodí do rodin doučovat děti. V rámci projektu Vesnička soužití bylo postaveno 40 domů, kde žije z části romské a z části majoritní obyvatelstvo, je zde komunitní centrum, o které se stará charita.

Tomáš GALLIK představil město Karvinou, kde existuje podle zákona Výbor pro národnostní menšiny, jehož členy jsou představitelé romské, polské, slovenské, maďarské a řecké menšiny. Donedávna zde byla jedna slovenská škola a dvě polské. Po rozdělení republiky a vzhledem k stárnoucímu obyvatelstvu Karvině již existuje pouze jedna polská škola. Existuje zde romské komunitní centrum. V rámci spolupráce s městem výbor vypracoval koncepci „Vztahu k národnostním menšinám“.

Evžen KIEDROŇ představil město Horní Suchá, kde Výbor pro národnostní menšiny pracuje od roku 2000. Čtyři členové Výboru jsou představitelé polské, romské a maďarské menšiny. Polské autochtonní obyvatelstvo má vlastní kulturní organizace, školu a vyvíjí kulturně osvětovou činnost. Žádné případy konfliktů či diskriminace se od zavedení Výboru nevyskytly.

Bronislav HARATYK představil město Jablunkov. Necelých 25 % populace Jablunkova se hlásí k polské menšině, polské organizace reprezentuje Kongres rady Poláků. Pan Haratyk vyslovil názor, že by měly být zrušena podmínka petice k realizaci dvoujazyčných nápisů. Dále podotknul, že malé obce, pokud jsou povinny zavést školu s jiným vyučovacím jazykem než českým a poskytnout na to část prostředků ze svého rozpočtu, jsou znevýhodněny vzhledem k velkým obcím. Z tohoto hlediska se zdá financování těchto škol z centra jako více vyhovující.

Plk. Rostislav PAVLIŠKA stručně představil činnost Policie ČR ve vztahu k národnostním menšinám. V Ostravě působí 1 200 policistů a v roce 2003 zde bylo spácháno 15 000 trestných činů, z nichž bylo 1 500 násilných, 10 000 majetkových a zbytek různých. Po uzavření uhelných dolů přišla Ostrava o 80 000 pracovních příležitostí pro pracovníky s nízkou kvalifikací. Po rasově motivovaném útoku na příslušníka romské komunity v roce 2001 navázala policie s romskou komunitou intenzivní dialog a od té doby proběhla školení policistů, kteří lépe rozumějí romské komunitě. V roce 2003, kdy docházelo k hromadné migraci Romů do Velké Británie z důvodů špatného sociálního zajištění, se tým policie začal blíže zabývat problémem lichvy. Byl vytvořen speciální oddíl zabývající se lichvou v romské komunitě a ve spolupráci s terénními pracovníky se Policie ČR snaží působit také

preventivně. Policie ČR úzce spolupracuje s občanským sdružením Společné soužití, v rámci projektu Společný svět dochází k pravidelným setkáním romskými příslušníky. Vyvrcholením tohoto projektu byl letní tábor, kde policisté děti instruovali, mimo jiné se mohli děti seznámit s ukázkami cvičení psůvodů. Policie ČR se také snaží řešit i problém záškoláctví, organizuje besedy a má pro tento účel preventivní speciální oddíl. Počet 300 případů záškoláctví se podařilo snížit na současných 70. V Ostravě se vyskytlo za minulý rok 25 rasově motivovaných případů, zdá se, že jde o přízemní pŕtky méně vzdělaných příslušníků majoritní a romské populace. Snížení bariéry mezi policií a romskou komunitou je dlouhodobá práce. Koordinace mezi centrem a lokální úrovní je těžká, policie je částečně připravena, ale chybí představitel romské menšiny a policie je proto nucena přistupovat k romské komunitě jako k mase. Policie ČR se také snaží aktivně zapojit a přijímat příslušníky národnostních menšin do svých útvarů. Prozatím má dva romské policisty v pracovním poměru a čtyři se připravují na výběrové řízení.

Zbyněk PRAŽÁK a Rostislav PAVLISKA se shodli, že média podávají zprávy výhradně o negativních projevech národnostních menšin a pozitivní zprávy pro ně nejsou zajímavé.

15:30 - 18:00 – setkání se zástupci organizací národnostních menšin působících v ostravském regionu

Setkání se zúčastnili - a huit clos - představitelé německé, polské, bulharské, maďarské, ruské, romské, ukrajinské, řecké a slovenské menšiny.

4. DEN (2. PROSINCE, ČTVRTEK)

Hotel Jalta, Václavské náměstí 45, Praha 1

Přítomní za delegaci Poradního výboru:

Lidija BASTA FLEINER (Srbsko&Černá Hora)

Arze AGHDASI-SISAN (Ázerbajdžán)

Ahmed ŽILIĆ (Bosna&Hercegovina)

Artemiza – Tatiana CHISCA (sekretariát Rámcové úmluvy, Rada Evropy)

Přítomní zástupci nestátních organizací:

Člověk v tísni, společnost při ČT o.p.s.; Slovo 21; Poradna pro uprchlíky; Liga lidských práv

Přítomní zástupci médií:

Ruzbegh Ouweyssi – intendant ČRo, Antonín Trš - ČT

Přítomní zástupci média monitorujících orgánů:

Richard Seemann – člen Rady ČRo,

9:00 - 13:00 – setkání a huit clos se zástupci NNO zabývajícími se problematikou lidských práv

15:00 - 16:15 – setkání a huit clos s představiteli médií

16:30 – 17:30 – setkání se zástupci monitorovacích orgánů elektronických médií

Večeře na rozloučenou v restaurantu U kalicha (Na Bojišti, Praha 2)

Přítomní za delegaci Poradního výboru:

Lidija BASTA FLEINER (Srbsko&Černá Hora)

Arze AGHDASI-SISAN (Ázerbajdžán)

Ahmed ŽILIĆ (Bosna&Hercegovina)
Artemiza – Tatiana CHISCA (sekretariát Rámcové úmluvy, Rada Evropy)

Přítomna za bývalou Radu vlády pro národnostní menšiny:

Jarka BALÁŽOVÁ

Přítomní zástupci státní správy

Ivo HARTMANN - náměstek místopředsedy vlády a ministra spravedlnosti,
Martina JIRASOVÁ, Milan POSPÍŠIL, Andrej SULITKA – sekretariát Rady

ÚKOLY PRO SEKRETARIÁT PLYNOUCÍ Z JEDNÁNÍ:

- ∞ Seznam bilaterálních smluv a mezinárodních dohod ČR, které zohledňují otázky národnostních menšin (zaslat RE),
- ∞ Anglické znění nálezu Ústavního soudu č. 4/2003 Sb. (zaslat RE),
- ∞ Konkrétní výčet případů policejní nekázně ve věci rasismu (V. Henych, RE),
- ∞ Školský zákon a Správní řád (příslušné pasáže textu, které se týkají práv národnostních menšin, zaslat RE) .

Zaznamenali: Martina Jirasová, Helena Pichová, Milan Pospíšil, Andrej Sulitka